

תורה שבעל פה

משנה (ב')

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(10×4)	—	40	נקודות
פרק שני	—	(10×4)	—	40	נקודות
פרק שלישי	—	(5×4)	—	20	נקודות
סה"כ	—			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון (40 נקודות)

בחר באחת משתי המסכתות: חלה או ראש השנה.

במסכת שבחרת, ענה על ארבע השאלות הקשורות אליה.

מסכת חלה — פרק ד', משניות ז', י'

ר"ע מברטנורה

ז בסוריא.

אכלות שכבש דויד, ואינה קדושה כקדושת ארץ ישראל(י): רבי אליעזר מחייב וכו'. קסבר עשו קוריא כארץ ישראל לענין מעשרות ושביעית: ורבן גמליאל פוטר. דקבר לא עשו קוריא כארץ ישראל ואינו חייב במעשרות בקוריא אלא בזמן שהקרקע של ישראל ואין לנכרי חלק בו: רבן גמליאל אומר שתי חלות בסוריא. כדרך שמפרישים שתי חלות בחוזה לארץ, אחת נשרפת מפני שהיא טמאה

כטומאת ארץ העמים, והשנית נתחן לכהן כדי שלא תשחכח חורכת חלה מישראל(י): ור' אליעזר אומר חלה אחת. ר' אליעזר לטעמיה דאמר עשו קוריא כארץ ישראל ואין עפרה מטמא כעפר ארץ העמים, הלכך חלה אחת וחו לא: אחזו קולו של רבן גמליאל. דפוטר קוריא ממעשרות ושביעית: וקולו של ר' אליעזר. דאמר בקוריא חלה אחת, ואין קיימא לן שהעושה קולי דמר וכקולי דמר, רשע, הלכך חזו לעשות כרבן גמלאל בשתי דרכים, שאין קוריא כארץ ישראל לא לענין מעשרות ושביעית כשיש לנכרי חלק בקרקע, ולא לענין חלה, וכן הלכה:

ז ישראל

שהיו אריסין לנכרים בסוריא, רבי אליעזר מחייב פרותיהם במעשרות ובשביעית, ורבן גמליאל פוטר. רבן גמליאל אומר, שתי חלות בסוריא. ורבי אליעזר אומר, חלה אחת. אחזו קלו של רבן גמליאל וקלו של רבי אליעזר. חזרו לנהוג כדברי רבן גמליאל בשתי דרכים:

י נתאי איש תקוע הביא חלות מביתר, ולא קברו ממנו. אנשי אלכסנדריא הביאו חלותיהן מאלכסנדריא, ולא קברו מהם. אנשי הר צבועים הביאו בפוריהם קדם עצרת, ולא קברו(טו) מהם, מפני הפתוב שבתורה (שמות כג) וחס הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה(טז):

י מביתר. שם מקום בחוזה לארץ: ולא קברו ממנו. דלאכלן אי

אפשר, שהרי טמאו בארץ העמים, ולשרפן אי אפשר, לפי שאין טומאה זו ידועה(י), שם יאמרו ראינו חרומה טהורה נשרפת, להחזיר למקומן אי אפשר, שלא יאמרו חרומה יונאה מארץ ישראל לחוזה לארץ, אלא מיתן עד ערב פסקה ושורפן: וחג הקציר בכורי מעשיך. דשמי הלחם איקרו ביכורים ומחירין את המדש במקדש(*):

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 1-4 (לכל שאלה – 10 נקודות).

1. **א.** לדברי רבי אליעזר, אריס שעובד אצל נכרים בסוריא – הפרות שלו חייבים במעשרות ובשביעית.
- הסבר מהו "אריס", והסבר מדוע לדעת רבי אליעזר הפרות האריס חייבים במעשרות ובשביעית. (6 נקודות)
- ב.** באיזה תנאי יסכים רבן גמליאל שפרות שגדלו בסוריא חייבים במעשרות? (4 נקודות)
2. **א.** רע"ב כתב בד"ה "וקולו של ר' אליעזר": "העושה כקולי דמר וכקולי דמר – רשע". באר ונמק קביעה זו בהקשר של משנה זו.
3. **א.** במשנה י' נכתב שהובאו חלות מחוץ לארץ "ולא קיבלו". רע"ב שולל שלוש פעולות שלכאורה אפשר לעשותן בחלות אלה.
- כתוב את שלוש הפעולות, והסבר מדוע רע"ב שולל אותן. (8 נקודות)
- ב.** לפי רע"ב, חלות שהובאו מחוץ לארץ "מניחן עד ערב פסח ושורפן". מדוע יש לשרוף חלות אלה בערב פסח דווקא? (2 נקודות)
4. **א.** עיין ברע"ב, ד"ה "וחג הקציר בפורי מעשיך".
- א.** הסבר מה הן "שתי הלחם" ומהו איסור "חדש במקדש". (4 נקודות)
- ב.** הסבר כיצד למדו מן הפסוק "וחג הקציר בפורי מעשיך" שאין מביאים ביכורים קודם עצרת. בתשובתך באר גם מהי "עצרת". (6 נקודות)

מסכת ראש השנה – פרק ד', משניות א'-ג'

ר"ע מברטנורה

פרק ד' יום טוב של ראש השנה. במקדש היו תוקעים. שחקיעה שופר הינה מלאכה, ורצון הוא דמזור עלה מזירה שמא יטלנו צידו ויעצירו חרבע אמות ברכות הרבים, ובמקדש לא מזור דאין

איסור שנות דרצנן במקדש : אבל לא במדינה. לא בירושלים, ולא בגבולין. והרמזים מפרש שירושלים כולה קרויה מקדש, ושאר ארץ ישראל קרויה מדינה: בכל מקום שיש בו בית דין, ואפילו חין קבועין אלא שבמקרה בלא שם, חוקעין בו: אלא ביבנה. שהיתה שם קנהדרי גדולה בימיו. וכן בכל מקום שנלחה שם קנהדרי גדולה. אבל לא בבית דין של עשרים ושלושה: אמרו לו וכו'. היכן בין אמרו לו לחנא קמא, דחנא קמא קבר, כל מקום שיש בו בית דין ואפילו באקראי. אמרו לו קברי, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין קבוע כמו ביבנה, אבל בית דין של אקראי לא. והלכה כחמרו לו: **ב' ועוד** זאת היתה ירושלים. מחניחין חקורי מחסרא והכי קחני, בירושלים היו חוקעין בכל העיר כל זמן שביחדין יושבין במקדש (3). שביחדין יושבין [עד שש שעות ביום. וביבנה לא היו חוקעין בכל העיר אלא בפני בית דין. ועוד זאת היחה ירושלים יתירה על יבנה כו' : שכל עיר שהיא רואה. ירושלים. פרט ליושבת בנהל שאע"פ שהיתה קרובה לא היו חוקעין בה: ושומעת. פרט ליושבת בראש ההר: וקרובה פרט ליושבת חוץ לחומה: ויכולה לבוא. פרט למפקיק לה נהר: **ג' ולרב נימל במקדש**

פרק ד' יום טוב של ראש השנה
שחל דהיות בשבת, במקדש היו
תוקעים, אבל לא במדינה. משחרב
בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן
זכאי, שיהיו תוקעין בכל מקום שיש

בו בית דין (4). אמר רבי אלקעזר, לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד. אמרו לו, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין: **ב' ועוד** זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה, שכל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא, תוקעין. וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד: **ג' בראשונה היה הלוי נטל במקדש שבועה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לוי נטל במדינה שבועה (5)**
זכר למקדש, ושיהא יום הגף כלו אסור:

שבועה. דכתיב (ויקרא כג) ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים: ובמדינה יום אחד. דכתיב (שם) ולקחתם לכם ביום הראשון: ושיהא יום הגף. יום הנפת העומר: כולו אסור. לאכול מן החמץ. וטעמא מפורש בפרק לולב הגזול:

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 5-8 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעים, אבל לא במדינה".
- א. מדוע אסרו חכמים לתקוע בשופר במדינה, ומדוע לא אסרו לתקוע בשופר במקדש? בתשובתך הסבר את המושג "איסור שְׁבוּת". (5 נקודות)
- ב. כתוב שני פירושים למילה "מְקַדֵּשׁ", ושני פירושים למילה "מדינה". (5 נקודות)
6. א. תנא קמא ורבי אלעזר נחלקו בפרשנותם לתקנת רבן יוחנן בן זכאי, הנוגעת למקום התקיעה בשופר לאחר החורבן. כתוב את שתי הדעות במחלוקת זו. (4 נקודות)
- ב. "אמרו לו, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין". מהו ההבדל בין דברי תנא קמא שכתבת בסעיף א ובין דברים אלה? (6 נקודות)
7. א. "ועוד זאת היתה ירושלים יתרה על יבנה". לפי רע"ב, הסבר יתרון נוסף של ירושלים על יבנה שאיננו מפורש במשנה. (4 נקודות)
- ב. לפי רע"ב, ציין שלושה מן המאפיינים של הערים הסמוכות לירושלים שבהן לא היו תוקעים בשופר כאשר ראש השנה חל בשבת. (6 נקודות)
8. א. הסבר את תקנת רבן יוחנן בן זכאי הנוגעת לנטילת לולב לאחר החורבן, וכתוב מדוע תקנה זו היא "זכר למקדש". (6 נקודות)
- ב. "ושיהא יום הַנֶּהְפֵךְ לְאִסּוּר". מתי חל "יום הנֶהְפֵךְ", ומה אסור לעשות ביום זה? (4 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בחר באחד משני הנושאים: "הצלה מדלקה בשבת" או "דרכו של אדם מישראל".
ענה על ארבע השאלות הקשורות לנושא שבחרת.

הצלה מדלקה בשבת (על פי מסכת שבת)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 9-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

9. "כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדלקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן".
א. "מצילין אותן" – להיכן מצילים את כתבי הקודש, ומדוע היינו אמורים לחשוב שאסור להעביר אותם למקום זה? (5 נקודות)
ב. "ובין שאין קורין בהן" – באילו כתבים אין קוראים, ומדוע אין קוראים בהם? (5 נקודות)
10. א. לדעת תנא קמא "נפלה דלקה בלילי שבת, מצילין מזון שלוש סעודות. בשחרית, מצילין מזון שתי סעודות".
מדוע התיירו להציל בליל שבת רק מזון לצורך כל סעודות השבת, ולא יותר? (5 נקודות)
ב. לדעת רבי יוסי, מזון של כמה סעודות מצילים אם נפלה דלקה בשחרית, ומהו נימוקו? (5 נקודות)
11. א. "מצילין סל מלא כפרות".
מדוע היה מקום לאסור, ומדוע התיירה המשנה? (6 נקודות)
ב. במשנה נאמר כי לאחר השבת המצילים עושים חשבון עם הבעלים בעבור פעולת ההצלה. מדוע המצילים אינם לוקחים מן המזון שהצילו, והרי מזון זה הפקר? (4 נקודות)
12. בהצלת מזון "אומר לאחרים בואו והצילו לכם", ובהצלת בגדים "אומר לאחרים בואו והצילו עמי".
מדוע יש הבדל בין הצלת מזון להצלת בגדים?

דרכו של אדם מישראל (על פי מסכת אבות)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 13-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

13. "עקביא בן מהללאל אומר: הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עברה".

א. כתוב את שלושת ה"דברים". (3 נקודות)

ב. הסבר כיצד ההסתכלות בשלושת ה"דברים" האלה תסייע לאדם להימנע מלעבור עבירות.

(7 נקודות)

14. א. הסבר את הביטויים: "המבזה את המועדות" ו"המגלה פנים בתורה שלא כהלכה".

(8 נקודות)

ב. מהו העונש של עובר עבירות אלו? (2 נקודות)

15. א. חיבה יתרה נודעת לאדם שנברא בצלם. רע"ב כתב שני פירושים לגילויי החיבה של

הקב"ה לאדם.

כתוב את שני הפירושים. (6 נקודות)

ב. חיבה יתרה נודעת לעם ישראל "שניתן להם כלי חקמה שבו נברא העולם".

מהו כלי החמדה, ומהי משמעות הביטוי "שבו נברא העולם"? (4 נקודות)

16. א. "הכול צפוי והרשות נתונה" – מה "צפוי", ואיזו "רשות נתונה"? כתוב הסבר אחד.

(5 נקודות)

ב. "והכול לפי רוב המעשה". כתוב הסבר אחד לדברי המשנה. (5 נקודות)

פרק שלישי (20 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 17-21 (לכל שאלה – 5 נקודות).

17. מיהו "סקריקון", ומדוע הוא אינו מביא ביכורים?
18. מדוע היו אנשים שנמנעו מלהביא ביכורים, וכיצד הועילה תקנת חכמים לפתור את הבעיה?
19. "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, הזורע, והחורש, והקוצר... המוציא מרשות לרשות" (שבת, ז', ב').
במשנה מפורטים כל שלושים ותשעה אבות המלאכה אחד לאחד.
אם כן, לשם מה צוין בפתח המשנה מניין אבות המלאכה?
20. "כתב אות אחת נוטריקון, רבי יהושע בן בתירא מחייב" (שבת, י"ב, ה').
נמק את דעתו של רבי יהושע בן בתירא.
21. "אל תַעַשׂ תפילתך קָבַע" (אבות, ב', י"ג).
כתוב שני פירושים להלכה זו.

בהצלחה!